ПОСЛЕДЊИ САМИТ ЕУ И ПОТОЊА ПОЛИТИЧКА ЗБИВАЊА ДАЉЕ ПРОДУБЉУЈУ КРИЗУ

Непријатни шум Ватерлоа

Споразум о финансијској перспективи ЕУ за период 2007-2013, односно пројекат дугорочног европског бухета, пропао је. „Није реч о кризи, него о дубокој кризи”, рекао је Жан Клод Јункер, донедавни председавајући ЕУ. Свету је послата још једна „вест о поразу”, о „наглом кочењу, како политичком, тако и економском”

Пи-ше: Мар-цио Па-о-ло Ро-тон-до

Вре-ме је сво-ђе-ња ра-чу-на. Не ви-ше еко-ном-ског, већ мо-рал-ног. Нај-де-ли-кат-ни-ји и нај-зна-чај-ни-ји са-мит Европ-ске Уни-је зад-њих го-ди-на за-кљу-чен је ис-хо-дом ко-ји уно-си нај-ве-ћу гор-чи-ну у ам-би-ци-је са-мо-про-кла-мо-ва-них евро-кра-та. На-род је схва-тио.

Исто-риј-ски тре-ну-так у ко-јем се на-ла-зи наш кон-ти-нент, по-сле дво-стру-ког

уда-р-ца, ка-ко по-ли-тич-ког, та-ко и еко-ном-ског, пред-ста-вља нај-ду-бљу кри-зу. Евро-по-ли-ти-ча-ри сво-де ра-чу-не и ску-пља-ју-ћи кр-хо-ти-не зад-њих до-га-ђа-ја. Још оја-ђе-ни и раз-о-ча-ра-ни, мо-ра-ће са-да да не-вољ-но окре-ну стра-ни-цу, да сре-де ми-сли, про-ме-не курс и кре-ну од но-ве оптике, а то је она ко-ја ви-ди на-род у сре-ди-шту њи-хо-вих пла-но-ва и њи-хо-вих би-лан-са.

У Бе-лој ку-ћи, пред пред-се-дни-ком Бу-шом и при-ли-ком го-ди-шњег су-сре-та две-ју стра-на, европ-ски врх се пр-ви пут по-ја-вио као по-ра-жен и са под-ви-је-ним ре-пом. Збило се то, игром суд-би-не, баш пред пр-вим по-др-жа-ва-о-цем она-кве Евро-пе ка-квој је на-род ре-као НЕ.

Аме-рич-ки- пред-сед-ник је од-мах из-ја-вио да по-др-жа-ва ја-ку Европ-ску Уни-ју и, на-рав-но, тур-бо-ли-бе-рал-ну, јер се зна да је таква Европа нај-ве-ће тр-жи-ште за про-из-во-де *made in USA*. Али, дан по-сле па-да, по-ру-ка упу-ће-на „ме-ђу-на-род-ној за-јед-ни-ци" би-ла је по-ру-ка о по-ра-зу.

Реч је, да-кле, о на-глом ко-че-њу, ка-ко по-ли-тич-ком, та-ко и еко-ном-ском. То је дра-ма-тич-на тра-у-ма за ше-фо-ве оли-гар-хи-је Европ-ске Уни-је.

Пред-сед-ник Европ-ског пар-ла-мен-та Јо-сеф Бо-рел ре-као је да је „ту-жан и раз-о-ча-ран" због про-па-лог спо-ра-зу-ма о фи-нан-сиј-ској пер-спек-ти-ви за 2007-2013, -дан по-сле од-би-ја-ња европ-ског Уста-ва, и до-дао је да ЕУ „не мо-же ду-го да оста-не у ква-ру".

Осим то-га, Бо-рел је упо-зо-рио на оп-ас-ност од „пот-пу-но по-гре-шне ви-зи-је" ко-јом се у сре-ди-ште рас-пра-ве о соп-стве-ним ре-сур-си-ма ста-вља- сал-до не-то би-лан-са. Нај-зад је Бо-рел за-пе-вао хим-ну ком-про-ми-су и пра-вим иде-а-ли-ма, под-ву-кав-ши да ће „да-љи ход постојећим пу-тем до-ве-сти до кра-ха". То је већ би-ло схва-ће-но.

ПРЕМЕРАВАЊЕ ПОРЕМЕЋАЈА

Европ-ска Уни-ја „ни-је у кри-зи”, она је „у ду-бо-кој кри-зи”, до-дао је про-шлих да-на Жан-Клод Јун-кер, тада још пред-сед-ник ЕУ при кра-ју ман-да-та. Про-паст са-ми-та је „ту-жан дан за Евро-пу”. Све у све-му, по-ру-ка са-да-шњег пред-сед-ни-ка је пу-на раз-о-ча-ра-ња. Он је у свом ман-да-ту до-жи-вео, упр-кос при-стој-но оба-вље-ном по-слу, мо-жда нај-о-се-т-ни-ји по-раз на-стао због не-здра-ве европ-ске би-ро-кра-ти-је. Мо-жда је он био нај-по-год-ни-ји пред-сед-ник за ства-ра-ње пра-вед-ног ком-про-ми-са, има-ју-ћи у ви-ду и ње-го-ве уже ин-те-ре-се, али ни-је ус-пео у на-ме-ри, што је ја-сан симп-том да има не-че-га ве-ли-ког што ни-је у ре-ду. Го-во-рило се и о ван-ред-ном са-ми-ту, али је ма-ло њих веровало у успех. Ве-ли-ка Бри-та-ни-ја је са-да у за-се-ди, спрем-на да ско-чи за лоп-том како би ис-ко-ри-сти-ла ве-ли-ку сла-бост ко-ја је об-у-зе-ла ста-ри кон-ти-нент и убри-зга-ла му сво-ју хва-ље-ну до-зу ан-ти-на-род-ног, мер-кан-тил-ног и ли-хвар-ско-крат-ског ли-бе-ри-зма.

Да-кле, ра-ди се о то-ме да се од-лу-чи „да ли се же-ли Европ-ска Уни-ја спо-соб-на да се су-о-чи са бу-дућ-но-шћу или се же-ли Европ-ска Уни-ја ухва-ће-на у ка-вез про-шло-сти. Би-ће то ви-ђе-но као не-ка вр-ста за-о-кре-та” – реплицирала је одмах бри-тан-ска стра-на ре-пли-ци-ра-ла из Лон-до-на. А већ јој во-ди-ца цу-ри на уста. Али, за ко-га? Одговор је, има-ју-ћи у ви-ду ис-ка-за-ни его-и-зам, очигледан. Због то-га, би-ло ко-ја од-лу-ка до-не-та док пред-се-да-ва Ве-ли-ка Бри-та-ни-ја из-гле-да те-гоб-на и сум-њи-ва, уз ри-зи-к да бу-де бој-ко-то-ва-на.

Што се ти-че пр-вог европ-ског по-ра-за, од-лу-ка да се но-ва ра-ти-фи-ка-ци-ја европ-ског Уста-ва од-ло-жи за пр-во по-лу-го-ђе 2006. го-ди-не, ако не и за 2007, ути-че озбиљ-но на европ-ски мо-рал. Од-лу-ка је до-не-та од стра-не нај-ви-ших функ-ци-о-не-ра европ-ског кар-те-ла да би се до-би-ло на дра-го-це-ном вре-ме-ну. То је пе-риод за раз-ми-шља-ње, да би се раз-мо-три-ли бри-ге и не-ми-ри гра-ђа-на, њи-хова оче-ки-ва-ња, али уз ри-зик да се по-но-во на-ме-ћу исти аман-дм-ани и убе-ђу-је на-род у оно што су кон-сул-то-ва-ни европ-ски гра-ђа-ни већ од-би-ли. Међутим, пре-ма јав-ном мнењу, то је са-мо пе-риод вре-ме-на ко-ји ци-ља на пре-пра-вља-ње Уста-ва под но-вим мо-тоом и с раз-ли-чи-тим ци-ље-ви-ма, ко-ји би би-ли бли-жи же-љи евро-п-ских на-ро-да.

ОТКУЦАЈИ ДИГИТРОНА У СРЦУ

О дру-гом по-ра-зу, оном ве-за-ном за пер-спек-ти-ве би-лан-са 2007-2013. го-ди-не, би-ће опет ре-чи под пред-сед-ни-штвом Ве-ли-ке Бри-та-ни-је. По-што се на њу већ гле-да као на цр-ну ов-цу, не-из-ве-сно је при-хва-та-ње ње-них пред-ло-га, иако је Ве-ли-ка Бри-та-ни-ја је-дан од пр-вих про-мо-те-ра ли-бе-ри-стич-ке Евро-пе.

Од-би-ја-ње зад-њег пред-ло-га бу-хе-та, про-шлог 17. и 18. ју-на у Бри-се-лу, из-гле-да-ло је као но-ви Ва-тер-ло. Та бит-ка је во-ђе-на сто-ти-нак ки-ло-ме-та-ра од Бри-се-ла, баш 18. ју-на пре 190 го-ди-на: На-по-леон-Јун-кер и ње-го-ви след-бе-ни-ци, „фи-ло-ком-про-ми-се-ри за Евро-пу у кри-зи", ме-ђу ко-ји-ма у пр-вом ре-ду Ши-рак и Шре-дер, били су по-бе̂ђени од стране Ве-линг-тона-Блера и њи-хо-ве го-ми-ле след-бе-ни-ка, „фи-ло-а-тлан-тли-бе-ри-ста, его-и-ста и не-про-дук-ти-ва-ца" спрем-них да рас-трг-ну европ-ску мр-ци-ну.

Ита-ли-ја се, пак, ло-ми-ла око по-зи-ци-је ко-ју је тре-ба-ло да за-у-зме. Нај-зад, ушла је неутралним ходом, по-што је до-шла до при-хва-тљи-вих по-зи-ци-ја. „У то-ку пре-го-во-ра ус-пе-ли смо да до-ђе-мо до при-хва-тљи-вих по-зи-ци-ја, га-ран-ту-ју-ћи Ита-ли-ји 18 ми-ли-јар-ди евра за ин-фра-струк-ту-ру", рекао је италијански премијер Берлускони. „До-бро смо во-ди-ли пре-го-во-ре, па смо мо-гли да под-не-се-мо ко-шта-ње тог спо-ра-зу-ма на ба-зи од 36 одсто од бру-то на-ци-о-нал-ног про-из-во-да, као не-то до-при-но-са, и у пу-ном скла-ду са нај-ве-ћим зе-мља-ма ЕУ."

За шефа италијанске дипломатије Фи-ни-ја, пак, про-па-ли до-го-вор из Бри-се-ла „не спре-ча-ва Европ-ску Уни-ју да на-ста-ви да функ-ци-о-ни-ше, али по-ка-зу-је да је Евро-па у опа-сно-сти да из-гу-би свој иде-ал-ни шарм". Ако га већ ни-је из-гу-би-ла. Ми-ни-стар спољ-них по-сло-ва уоча-ва да су „мно-ге вла-де све ма-ње спрем-не да жр-тву-ју сво-је на-ци-о-нал-не ин-те-ре-се у име европ-ске ин-те-гра-ци-је. Тре-ба схва-ти-ти да кри-за ЕУ ни-је фи-нан-сиј-ска, већ по-ли-тич-ка".

АНАТОМИЈА ПОЛИТИЧКЕ КРИЗЕ

По-ли-тич-ка кри-за се по-мо-ли-ла иза пи-та-ња бу-хе-та, при че-му су се су-ко-би-ли ли-бе-ри-стич-ки ин-те-ре-си, за-ба-ри-ка-ди-ра-ни на пи-та-њи-ма од чи-сто еко-ном-ског ин-те-ре-са, са ин-те-ре-си-ма ко-ји су ви-ше др-жав-нич-ки и со-ци-јал-ни, флек-си-бил-ни-ји ка-да је у пит-а-њу обо-стра-ни ком-про-мис. Са јед-не стра-не, ве-то Ве-ли-ке Бри-та-ни-је и њен не-пра-вед-ни по-пуст, не-флек-си-би-лан за би-ло ка-кву вр-сту ком-про-ми-са, а бра-њен шкр-гу-та-њем зу-ба, што су сле-ди-ле, пре-ма ин-ди-скре-ци-ја-ма, Шпа-ни-ја, Хо-лан-ди-ја, Швед-ска и Фин-ска, та-ко-ђе про-тив-не не-ла-год-ним ком-про-ми-си-ма.

„Би-ло ме је сра-мо-та ка-да су све но-ве зе-мље чла-ни-це по-ну-ди-ле да се од-рек-ну де-ла сво-јих фи-нан-сиј-ских по-тре-ба у ко-рист оп-штег спо-ра-зу-ма", ре-као је љу-ти-то Јун-кер за вре-ме пре-го-во-ра.

На кра-ју са-ми-та, десет но-вих др-жа-ва чла-ни-ца, са Пољ-ском на че-лу, пред-ло-жи-ло је да не ста-ви ни-ка-кву за-пре-ку на пла-ћа-ње сво-је кво-те ко-ју тре-ба усме-ри-ти на по-кри-ва-ње Ве-ли-ке Бри-та-ни-је, са-мо да се спа-су пре-го-во-ри и да се та-ко омо-гу-ћи уса-ја-ње бу-хе-та, али ни тај по-ку-шај ни-је имао успе-ха. Гест де-сет но-вих др-жа-ва чла-ни-ца ко-је су ушле у Уни-ју ма-ја ме-се-ца про-шле го-ди-не, ко-мен-та-ри-са-ли су Жак Ши-рак и не-мач-ки кан-це-лар Гер-хард Шре-дер. Под-се-ти-ли су на „его-и-зам две или три бо-га-те зе-мље", а овај тренутак описали као „дир-љи-в ко-ли-ко и срам-ан". Али, Ши-рак је де-лом и са-у-че-сник не-у-спе-ха, јер је же-сто-ко бра-нио мут-ну по-ли-ти-ку до-би-ја-ња ве-ли-ких фон-до-ва за сво-ју зе-мљу. То је раз-вој до-га-ђа-ја ко-ји по-твр-ђу-је да ко ма-ње има, ви-ше да-је и ко има ви-ше ма-ње да-је (баш чуд-на људ-ска сорта).

У тој оп-ти-ци, на кра-ју сво-га председничког ман-да-та Лук-сем-бур-жа-нин Жан Клод Јун-кер, на-ја-вио је да не-ће при-су-ство-ва-ти пре-зен-та-ци-ји про-гра-ма бри-тан-ског председавања коју ће у Европ-ском пар-ла-мен-ту има-ти То-ни Блер. „На-ци-о-нал-ни пра-зник мо-је зе-мље је 23. ју-ни, па мо-гу да на-ја-вим да то-га да-на не-ћу при-су-ство-ва-ти из-ла-га-њу про-гра-ма но-вог пред-се-да-ва-ју-ћег", из-ја-вио је Јункер,

и да-ље нер-во-зан, а затим је до-дао иро-нич-ним и озло-је-ђе-ним то-ном, ка-кав је имао то-ком це-ле кон-фе-рен-ци-је за штам-пу: „Не-ћу да-ва-ти ника-ква оба-ве-ше-ња, ни-ти са-ве-те. Ја-сно је да по-сто-ји от-пор пре-ма мо-јим са-ве-ти-ма.”

То је по-ка-за-тељ ве-ли-ких унутарњих тен-зи-ја. Непосредно по-сле пре-у-зи-ма-ња пред-сед-ни-штва ЕУ, 1. јула, Блер је већ тр-љао ру-ке због оваквог ис-хо-да са-ми-та. Али, од самог старта ње-го-во пре-у-зи-ма-ње шта-фет-не па-ли-це ни-је увер-љи-во. То потврђују не-дав-ни до-га-ђа-ји: све је ишло до-бро док ни-су до-ве-де-ни у пи-та-ње не-ки потпуно неосновани по-пу-сти за Британију. То пи-та-ње, по-тег-ну-то при кра-ју са-ми-та, до-ве-ло је по-но-во на днев-ни ред спо-ра-зу-ме ко-ји су већ би-ли пот-пи-са-ни и усво-је-ни, као и це-лу струк-ту-ру бу-хе-та. Иза овакве политичке акције, очито, стајали су још сумњивији интереси.

Бу-хет тре-ба по-но-во уоб-ли-чи-ти, али не на овај на-чин. Уско-ро ће-мо ви-де-ти ре-цепт ко-ји нам пред-ла-же бри-тан-ски при-ја-тељ да би нам запржио своју ли-бе-ри-стич-ку чорбу. <

(Август 2005)